EFICIENȚA ENERGETICĂ

Această fișă descriptivă explică politica UE în materie de eficiență energetică, inclusiv cadrul său juridic, obiectivele sale principale și cele mai importante acte legislative. Politica vizează reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, diminuarea facturilor la energie și îmbunătățirea securității energetice, reducând în același timp dependența de combustibilii fosili importați. Fișa descriptivă evidențiază rolul Parlamentului European în elaborarea acestei politici.

TEMEI JURIDIC

— Articolul (194) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene stabilește că politica energetică reprezintă o „competență partajată" între UE și statele membre. Aceasta înseamnă că țările UE pot elabora legi și adopta măsuri obligatorii din punct de vedere juridic dacă UE nu a făcut acest lucru. Articolul promovează eficiența energetică și economiile de energie, în contextul pieței unice a UE și al necesității de protecție a mediului.

OBIECTIVELE POLITICII UE ÎN DOMENIUL EFICIENȚEI ENERGETICE

Politica UE în domeniul eficienței energetice stabilește obiective de reducere a consumului de energie al UE până în 2030, comparativ cu previziunile din 2020.

Țintele sunt exprimate în **consumul de energie primară**, care măsoară cererea totală de energie a unei țări, și **consumul final de energie**, care se referă la energia totală consumată de utilizatorii finali (gospodării, industrie etc.). Ambele sunt măsurate în milioane de tone echivalent petrol (Mtep).

Principalele obligații în materie de eficiență energetică includ:

— o reducere cu 11,7 % a consumului final de energie al UE, plafonată la 763 Mtep (obligatoriu), cu implicații pentru consumul de energie primară, plafonată la 992,5 Mtep (orientativ);

— o reducere cu 1,9 % a consumului anual de energie al sectorului public.

De asemenea, țările UE trebuie:

— să renoveze anual cel puțin 3 % din clădirile publice cu o suprafață mai mare de 250 m^2;

— să realizeze economii anuale în ceea ce privește consumul final de energie de 1,5 % în 2026 și 2027, care să crească la 1,9 % în 2028, 2029 și 2030;

REALIZĂRILE POLITICII UE ÎN DOMENIUL EFICIENȚEI ENERGETICE

A. Directiva privind eficiența energetică

Directiva privind eficiența energetică, adoptată în 2023, este piatra de temelie a politicii UE în materie de eficiență energetică. Aceasta stabilește ținte ale UE pentru eficiența energetică și le impune țărilor UE să stabilească ținte naționale orientative

în materie de eficiență energetică pe baza contribuțiilor privind consumul de energie finală, pentru a îndeplini obiectivul UE.

Directiva introduce obligația sectorului public de a juca un rol exemplar: aceasta stabilește obiective pentru consumul final de energie și pentru renovări în vederea obținerii eficienței energetice. Directiva revizuiește definiția sistemelor de încălzire centralizată eficiente și stabilește noi cerințe menite să decarbonizeze complet aprovizionarea cu energie a acestor sisteme până în 2050.

Directiva stabilește principiul **„eficiența energetică înainte de toate”**, care prevede că soluțiile de eficiență ar trebui luate în considerare ca primă opțiune în deciziile de politică, de planificare și de investiții.

De asemenea, aceasta extinde obligațiile de audit energetic la toate întreprinderile care depășesc un anumit prag energetic și le impune marilor consumatori industriali să pună în aplicare sisteme de gestionare a energiei. Directiva consolidează cerințele de competență pentru profesioniștii din domeniul eficienței energetice și mandatează țările UE să raporteze cu privire la investițiile în eficiența energetică. Aceasta oferă, de asemenea, sprijin pentru dezvoltarea de proiecte la diferite niveluri, pentru a contribui la atingerea obiectivelor UE în materie de eficiență energetică.

În cele din urmă, directiva prevede următoarele obligații:

— centrele de date trebuie să raporteze cu privire la eficiența lor energetică;

— țările UE trebuie să înființeze ghișee unice specifice pentru a oferi consiliere și asistență în materie de eficiență energetică întreprinderilor mici și mijlocii, gospodăriilor și organismelor publice;

— municipalitățile cu peste 45 000 de locuitori trebuie să pregătească planuri de încălzire și răcire.

Aceasta include și dispoziții privind protecția consumatorilor, definește sărăcia energetică la nivelul UE și introduce măsuri de reducere a acesteia.

B. Performanța energetică a clădirilor

1. Directiva privind performanța energetică a clădirilor

Abordarea UE în ceea ce privește sustenabilitatea clădirilor este reglementată în primul rând de Directiva din 2024 privind performanța energetică a clădirilor, care stabilește cerința de a transforma parcul imobiliar existent al UE într-un parc imobiliar cu emisii zero până în 2050.

a. Cerințe minime de performanță energetică

Țările UE trebuie:

— să definească cerințele minime de performanță energetică pentru clădiri și elementele acestora;

— să adopte o metodologie de calcul al performanței energetice a clădirilor.

b. Standarde de performanță energetică pentru clădirile noi

O clădire cu emisii zero trebuie să îndeplinească standarde ridicate de performanță energetică, să nu producă emisii la fața locului din combustibili fosili și să aibă emisii de gaze cu efect de seră egale cu zero sau foarte scăzute.

Țările UE trebuie să se asigure că:

— toate clădirile publice noi sunt clădiri cu emisii zero începând cu 2028;

— toate clădirile noi sunt clădiri cu emisii zero începând cu 2030;

— clădirile mari noi au potențialul de încălzire globală al întregului lor ciclu de viață, calculat începând cu 2026;

— potențialul de încălzire globală pe durata ciclului de viață al tuturor clădirilor noi este calculat începând cu 2030.

c. Standarde de performanță energetică pentru parcul imobiliar existent

Țările UE trebuie:

— să stabilească standarde minime de performanță energetică pentru parcul lor imobiliar nerezidențial, care vor declanșa renovarea a 16 % și a 26 % din clădirile cu cele mai slabe performanțe din parc până în 2030 și, respectiv, 2033;

— să stabilească o traiectorie de reducere treptată a consumului mediu de energie primară al parcului lor imobiliar rezidențial cu 16 % până în 2030 și cu 20-22 % până în 2035, comparativ cu 2020, punând accentul pe clădirile lor cu cele mai slabe performanțe.

Se aplică excepții specifice pentru clădirile religioase, mici, cu consum redus de energie sau temporare.

Directiva privind performanța energetică a clădirilor impune ca toate clădirile din UE să fie clasificate în clase de performanță energetică, de la A (cel mai bun) la G (cel mai slab). Clasa A este pentru clădirile cu emisii zero, iar clasa G este atribuită clădirilor cu cele mai slabe performanțe din parcul imobiliar național.

Întrucât clasa G depinde de caracteristicile naționale ale parcului imobiliar, nu există o armonizare a claselor energetice între țările UE. În mod similar, obligația de renovare a clădirilor rezidențiale se bazează mai degrabă pe clădirile cu cele mai slabe performanțe din parcul imobiliar național decât pe toate clădirile individuale, permițând o anumită flexibilitate și adaptabilitate la diferite standarde naționale.

Locuințele sociale publice sunt scutite atunci când aceste modernizări energetice ar costa mai mult decât ar economisi sau ar crește chiria peste economiile generate de facturile la energie.

Directiva impune țărilor UE să prezinte planuri naționale de renovare a clădirilor, integrate în planurile lor naționale privind energia și clima, care să includă:

— o prezentare generală a parcului imobiliar național pentru diferite tipuri de clădiri;

— o foaie de parcurs cu obiective stabilite la nivel național pentru 2030, 2040 și 2050;

— o prezentare generală a politicilor și a măsurilor planificateși

— o prezentare generală a nevoilor de investiții și a surselor de finanțare pentru punerea sa în aplicare.

Directiva solicită țărilor UE să instaleze treptat instalații solare în clădirile publice și nerezidențiale, în funcție de dimensiunea acestora, și în toate clădirile rezidențiale noi până în 2030, dacă acest lucru este fezabil din punct de vedere tehnic și economic.

Aceasta nu mai subvenționează cazanele autonome pe bază de combustibili fosili începând din 2025, impune țărilor UE să înființeze facilități de asistență tehnică, definește excepții pentru clădirile agricole și de patrimoniu și opțiuni de a aplica excepții pentru clădirile cu valoare arhitecturală sau istorică specială, pentru clădirile temporare, biserici și alte lăcașuri de cult.

2. Strategia privind valul de renovări ale clădirilor

Strategia privind valul de renovări ale clădirilor vizează renovarea a 35 de milioane de clădiri până în 2030 și asigurarea faptului că renovările conduc la o mai mare eficiență energetică și de utilizare a resurselor.

Strategia urmărește, de asemenea, să protejeze toți rezidenții din UE care nu își pot încălzi în mod adecvat locuințele, asigurându-se că consumatorii vulnerabili își pot permite servicii esențiale de încălzire și energie.

3. Pompele de căldură

Pompele de căldură sunt dispozitive care furnizează apă caldă, încălzire și răcire pentru locuințe și întreprinderi. Acestea sunt de trei până la cinci ori mai eficiente decât cazanele tradiționale pe gaz.

Planul REPowerEU, care vizează eliminarea treptată a tuturor importurilor UE de gaze rusești, propune îmbunătățirea eficienței energetice a UE prin dublarea ratei de instalare a pompelor de căldură în clădiri și prin accelerarea introducerii pompelor de căldură pentru rețelele de încălzire și răcire centralizată.

C. Cogenerarea de energie termică și electrică

Cogenerarea este producția simultană de energie electrică și energie termică utilă. Directiva privind eficiența energetică urmărește să maximizeze eficiența centralelor, impunând țărilor UE:

— să efectueze o analiză cost-beneficiu a potențialului de utilizare a cogenerării atunci când intenționează să construiască sau să renoveze o instalație de încălzire, electrică sau industrială sau o rețea de încălzire și răcire centralizată cu o putere termică mai mare de 20 MW;

— pentru instalațiile deja existente, să evalueze potențialul de încălzire și răcire eficientă, inclusiv cogenerare, la cerere.

D. Eficiența energetică a produselor

1. Planul de acțiune pentru energie la prețuri accesibile

Ca parte a Pactului pentru o industrie curată, Planul de acțiune pentru energie la prețuri accesibile urmărește să mărească eficiența energetică și să reducă costurile pentru industrii și consumatori. Planul include crearea unei piețe europene a eficienței energetice pentru a orienta întreprinderile către soluții eficiente din punctul de vedere al costurilor. Acesta prevede, de asemenea, actualizarea regulamentelor UE privind etichetarea energetică și proiectarea ecologică pentru a promova produse mai

eficiente și mai durabile. Aceste măsuri ar putea genera economii de până la 162 de miliarde EUR ale facturilor la energie până în 2030.

2. Cerințele în materie de proiectare ecologică și etichetare energetică

Anumite produse din UE, cum ar fi aparatele de uz casnic, cazanele, telefoanele, computerele sau alte echipamente electrice sau electronice, trebuie să respecte cerințele minime legate de eficiența energetică. Acestea se numesc cerințe în materie de proiectare ecologică.

Regulamentul privind proiectarea ecologică, care înlocuiește treptat Directiva privind proiectarea ecologică, și Regulamentul privind etichetarea energetică prevăd norme pentru produse sustenabile și eficiente din punct de vedere energetic. Regulamentul privind proiectarea ecologică stabilește cerințe pentru aproape toate categoriile de bunuri fizice, inclusiv:

— îmbunătățirea durabilității produselor, a potențialului de reutilizare, de modernizare și de reparare a produselor;

— mărirea posibilității de întreținere și recondiționare a produselor;

— creșterea eficienței produselor din punct de vedere energetic și din punctul de vedere al utilizării resurselor;

— eliminarea prezenței substanțelor care împiedică reutilizarea sau reciclarea produselor;

— creșterea conținutului reciclat;

— facilitarea refabricării și a reciclării produselor;

— stabilirea de norme privind amprenta de carbon și amprenta de mediu;

— limitarea generării de deșeuri;

— îmbunătățirea disponibilității informațiilor privind sustenabilitatea produselor.

Acesta introduce pașapoarte digitale ale produselor, norme pentru distrugerea produselor de consum nevândute și achiziții publice verzi.

Regulamentul privind etichetarea energetică introduce bine-cunoscuta etichetă a UE pentru produsele care utilizează o scară energetică de la A la G, ajutând consumatorii să facă alegeri ecologice atunci când cumpără produse.

GUVERNANȚA ENERGETICĂ

În temeiul Regulamentului privind guvernanța uniunii energetice și a acțiunilor climatice, țările UE trebuie să elaboreze planuri naționale privind energia și clima (PNEC) pe 10 ani pentru perioada 2021–2030 și să prezinte rapoarte intermediare o dată la doi ani. Comisia Europeană evaluează aceste rapoarte și poate lua măsuri la nivelul UE pentru a asigura coerența acestora cu obiectivele generale ale UE.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul European a acționat întotdeauna ca un motor principal al ambiției în politica UE în materie de eficiență energetică.

Parlamentul a solicitat în permanență obiective mai ambițioase și obligatorii din punct de vedere juridic și reglementări mai stricte, care să depășească propunerile Comisiei Europene, protejând în același timp interesele cetățenilor și ale întreprinderilor din UE prin reducerea costurilor energiei.

În cadrul negocierilor recente referitoare la Directiva privind eficiența energetică, poziția inițială a Comisiei Europene a fost un obiectiv de reducere cu 9 % a consumului final de energie până în 2030, în raport cu previziunile din 2020. Parlamentul European a propus creșterea obiectivului UE în materie de eficiență energetică la cel puțin 14,5 %. Această promovare intensă a condus la un compromis care a stabilit obiectivul obligatoriu actual la 11,7 %.

De asemenea, Parlamentul a luptat în mod constant pentru trecerea de la obiective orientative la obiective obligatorii din punct de vedere juridic și a promovat soluții eficiente din punct de vedere energetic pentru încălzire și răcire și pentru realizarea de economii de energie.

Acesta a insistat cu succes ca principiul „eficiența energetică pe primul loc" să fie consacrat în normele UE ca o cerință juridică obligatorie, asigurându-se că eficiența trebuie luată în considerare la fiecare nivel de planificare, politică și investiții în domeniul energiei.

Parlamentul a fost întotdeauna în favoarea renovării clădirilor cu cele mai slabe performanțe din parcul imobiliar al UE, ca modalitate de a realiza economii majore de energie. În prezent, aproximativ 40 % din totalul energiei consumate în UE este utilizată în clădiri, iar 80 % din această energie este utilizată pentru încălzire, răcire și apă caldă.

În cursul negocierilor referitoare la Directiva privind performanța energetică a clădirilor, Parlamentul a găsit un echilibru între crearea unui standard european unificat pentru clasele energetice ale clădirilor și respectarea diferențelor locale în ceea ce privește parcurile imobiliare naționale și consumatorii de energie. Acesta a promovat măsuri eficiente din punct de vedere energetic, cum ar fi energia solară, în renovarea clădirilor, eliminarea treptată a combustibililor fosili și utilizarea materialelor lemnoase, a acoperișurilor și fațadelor verzi, pledând, în același timp, pentru măsuri de sprijin pentru combaterea sărăciei energetice.

După recentele crize energetice, Parlamentul a invitat Comisia să sprijine industriile mari consumatoare de energie în adoptarea unor tehnologii curate și a unor metode de producție eficiente din punct de vedere energetic și a propus măsuri urgente pentru a aborda consecințele costurilor ridicate ale energiei pentru industriile și cetățenii din UE.

Prezenta fișă descriptivă este elaborată de Departamentul tematic pentru transformare, inovare și sănătate al Parlamentului European. Pentru informații suplimentare, vă rugăm să consultați site-ul Comisiei pentru industrie, cercetare și energie.

Valentina Richard-Romei / Matteo Ciucci
04/2026